

บทที่ 2

การแบ่งแยกต่อเนื่องความมีอิทธิพลของชาวยุโรป

ประเมินผลก่อนการเรียนบทที่ 2

ท่านมีความรู้ในเรื่องด่อไปนี้ยังไง

1. เหตุใด ในระยะแรก ๆ ชาวยุโรปจึงไม่สนใจแอฟริกา
2. สาเหตุอะไร ที่ทำให้ชาวยุโรปมีประชุมที่แบร์ลิน เพื่อแบ่งแยกแอฟริกา
3. ชาวยุโรปมีแผนการณ์ยังไง ในการยึดครองแอฟริกา

เก้าโครงเรื่อง

1. ผลประโยชน์จากแอฟริกา
 - 1.1 สาเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้ชาวยุโรปไม่สนใจแอฟริกา
 - 1.2 การต่อต้านการทำงานของพวคเพยแพร่ศาสนาและนักวิชาการ
 - 1.3 ข้ออ้างต่าง ๆ ที่อังกฤษใช้ในการยึดครองแอฟริกา
 - 1.4 การสร้างเมืองและปัญหาสังคม
 - 1.5 การถ่ายทอดความรู้และวิชาการให้ชาวพื้นเมือง
2. การแบ่งแยกแอฟริกา
 - 2.1 การประชุมแห่งแบร์ลิน เพื่อแบ่งแยกแอฟริกา
 - 2.2 สมาคมนานาชาติแห่งแอฟริกา
 - 2.3 ผลของการประชุมแห่งแบร์ลินเกี่ยวกับกองโ果
3. แผนการณ์ยึดครองแอฟริกาของชาวยุโรป
 - 3.1 แผนการณ์ยึดครองแอฟริกาของอังกฤษ
 - 3.2 สาธารณรัฐธرانส์วาลหรือสาธารณรัฐแอฟริกาใต้
 - 3.3 สาธารณบัวร์
 - 3.4 การยึดครองแอฟริกาตะวันออกของอังกฤษ
 - 3.5 การยึดครองแอฟริกาตะวันตกของอังกฤษ
 - 3.6 การยึดครองดินแดนต่าง ๆ ในแอฟริกาของฝรั่งเศส

3.7 อุปสรรคต่างๆ ของปอร์ตุเกสในการล่าอาณา尼คในแอฟริกา

3.8 การล่าอาณา尼คของเยอรมันในแอฟริกา

สาระสำคัญ

1. ในระยะแรกๆ ชาวยูโรปไม่สนใจแอฟริกา เพราะชาวยูโรปยังไม่เห็นคุณค่าและผลประโยชน์จากแอฟริกา แต่เมื่อชาวยูโรปเห็นผลประโยชน์ที่จะได้รับจากแอฟริกาแล้ว ชาวยูโรปจึงทำการสำรวจแอฟริกาอย่างเงียบๆ ในรูปแบบของนักเผยแพร่ศาสตร์และนักวิชาการเดินทางกีห้ามข้ออ้างและวางแผนการณ์ต่างๆ เพื่อที่จะเข้าครอบครองแอฟริกา

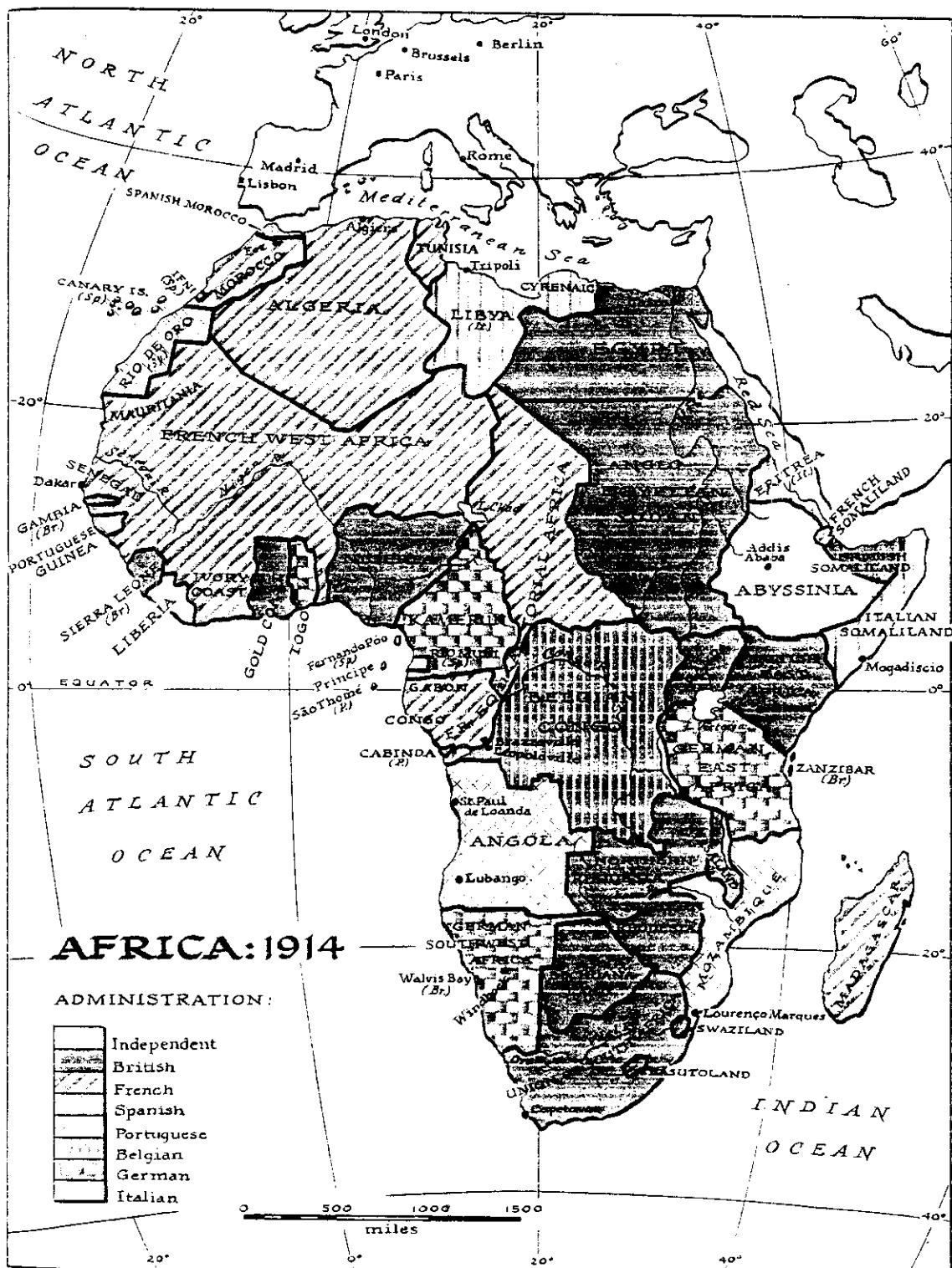
2. เมื่อชาวยูโรปต่างกีหัวงั้นที่จะเข้ามายึดครองแอฟริกา ทำให้เกิดความหวาดวิตกว่า การแก่งแย่งผลประโยชน์ของชาวยูโรป จะทำให้เกิดวิกฤตการณ์อันจะนำไปสู่สงครามระหว่างชาวยูโรปได้ ออดโต บิสมาร์ค อัครมหาราชนาดีแห่งปรัสเซียและนายกรัฐมนตรีแห่งจักรวรรดิเยอรมัน จึงถือโอกาสเชิญผู้แทนจากประเทศต่างๆ ให้ไปประชุมที่เบอร์ลิน เมืองหลวงของจักรวรรดิเยอรมัน เพื่อจัดทำเงื่อนไข ในการที่จะไม่ให้ชาติต่างๆ เข้าไปครอบครองแอฟริกาอย่างเสรี

3. เนื่องในและกฎหมายต่างๆ ที่ชาวยูโรปจัดทำ ณ กรุงเบอร์ลิน ถูกยกเป็นช่องว่าง ที่เปิดโอกาสให้ชาวยูโรปสามารถทำการยึดครองดินแดนของแอฟริกาที่อยู่ลึกเข้าไปในทวีป การล่าอาณา尼คของชาวยูโรปเข้าไปภายในส่วนลึกของทวีปแอฟริกาจึงเริ่มขึ้นอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

จุดประสงค์การเรียนรู้

หลังจากอ่านจบบทที่ 2 แล้ว นักศึกษาสามารถ

1. อธิบายถึงเหตุผลที่ทำให้ชาวยูโรปในระยะแรกๆ ไม่สนใจที่จะเข้าไปสำรวจหาผลประโยชน์ในแอฟริกา
2. อธิบายถึงจุดประสงค์แท้จริง ที่ทำให้ชาวยูโรปมาประชุมที่กรุงเบอร์ลิน
3. อธิบายถึงหุ้นส่วนของชาวยูโรปต่อต้าน ในการทำการยึดครองแอฟริกา

ความนำ

ระหว่าง ค.ศ. 1880 - 1930 ชาวยุโรปประมาณ 50 ล้านคน ได้เดินทางข้ามน้ำข้ามทะเลเพื่อจะไปเสียงไชคและหาหนทางที่จะสร้างฐานะของตนในดินแดนโน้นพื้นที่ทางเดินที่วีปต่างๆ ชาวยุโรปเหล่านั้น ต่างก็อ้างเหตุผลต่างๆ กัน บ้างก็อ้างว่าต้องการขยายพื้นที่ทำการ ต้องการที่จะขยายกิจการทางธุรกิจทั้งทางด้านการค้า การหาตลาดสินค้าและแหล่งวัสดุดิน ซึ่งเป็นผลมาจากการเจริญของการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป ทางภาครัฐบาลก็ต้องการขยายอำนาจทางทหาร (การเมือง) ทางด้านศาสนา ก็กระหายที่จะทำการเผยแพร่ศาสนาคริสต์ยีนแข่งกับพวกอาหรับที่นับถือศาสนาอิสลาม ทางด้านสื่อสารมวลชนก็ช่วยกระพือข่าว เพื่อกระตุ้นให้ชาวยุโรปออกไปแสวงหาโซนและที่ดินทำการ ชาวยุโรปเป็นจำนวนมากจึงออกเดินทางแสวงหาโซนไปยังทวีปต่างๆ แต่ก็มีเพียงจำนวนเล็กน้อยเท่านั้น (เมื่อเทียบเป็นประเทศ) ที่เข้าไปตั้งถิ่นฐานในทวีปแอฟริกาทั้งๆ ที่แอฟริกาเป็นดินแดนอยู่ใกล้ปากแม่น้ำที่สุด¹ อะไรคือสาเหตุที่ทำให้ชาวยุโรปจำนวนมากไม่สนใจทวีปแอฟริกา

1. ผลประโยชน์จากแอฟริกา

1.1 สาเหตุต่างๆ ที่ทำให้ชาวยุโรปไม่สนใจแอฟริกา

การที่ชาวยุโรปส่วนมากไม่สนใจแอฟริกา อาจจะเป็นเพราะ ชาวยุโรปส่วนใหญ่รู้จักที่ดินตอนเหนือของแอฟริกาที่อยู่ระหว่างทะเลเมดิเตอร์เรเนียนและทะเลตราราย世家รา ซึ่งเป็นที่ดินที่มีประชากรอยู่อย่างหนาแน่น จึงไม่มีที่ดินว่างแปลงอพโภทที่จะให้ชาวยุโรปเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ได้ นอกจากนี้ชาวยุโรปก็ยังพอจะรู้เรื่องเกี่ยวกับบริเวณตอนใต้สุดของทวีปแอฟริกา (แอฟริกาใต้) ซึ่งใน ค.ศ. 1886 มีข่าวการค้นพบแร่ธาตุมีค่า เช่น เพชร และทองคำ ในเคนยา หรือเคนเนา (Kenia) และโรเดเซียน (Rhodesien) แต่ดินแดนทั้งสองนี้ จะนับเป็นเมืองปิดคือห้ามคนแปลกหน้าเข้าเมืองทั้งสองนี้ ในขณะที่ดินแดนส่วนอื่นๆ ของแอฟริกา โดยเฉพาะดินแดนที่อยู่ลึกเข้าไปในทวีป ซึ่งเป็นป่าดงดิบและที่ราบสูงที่ทุรกันดาร ยังไม่มีใครรู้จักมาก่อนเลย ชาวยุโรปส่วนมาก ซึ่งหวังที่จะทำการเพาะปลูกและสร้างผลิตผลต่างๆ ในดินแดนพื้นที่ทางเดิน จึงไม่กล้าเสี่ยงที่จะไปลงทุนทางด้านเกษตรกรรมในแอฟริกา ถึงแม้ว่าในระยะต่อๆ นานีกลุ่มทุนสามารถค้นคิดวิธีทำกำไรในแอฟริกาได้บ้าง แต่นักลงทุนเหล่านั้นก็ต้องคิดทบทวนถึงการลงทุนที่สูงมาก จนแทนจะทำให้ผิดแผ่นดินของแอฟริกา มีราคาและค่าแพงกว่าที่รู้พยากรณ์ที่จะหาได้

¹Fischer Weltgeschichte : Afrika von der Vorgeschichte bis zu den staaten der Gegenwart.
Band 32. 1966 (Frankfurt am Main, Fischer Bucherci GmbH.) p. 181.

จากในดินแดนของแอฟริกา ถ้าหากจะมองดูทางด้านธุรกิจการค้ากันบ้าง แอฟริกาน่าจะเป็นตลาดสินค้าสำเร็จรูปของชาวยุโรป เมื่อดูเพียงผิวเผินก็น่าจะเป็นเช่นนี้ได้ ทั้งนี้ เพราะชาวแอฟริกันต้องการสินค้าทุกชนิด แต่เมื่อคิดถึงผลกำไรที่ชาวยุโรปคิดหวังที่จะได้จากการขายแอฟริกันแล้ว ก็จะเห็นได้ชัดว่า ไม่มีทางที่จะเป็นไปได้เลย ทั้งนี้ เพราะชาวแอฟริกันไม่มีกำลังเงินและไม่มีของมีค่าพอที่จะแลกเปลี่ยนกับสินค้าของชาวยุโรป ฉะนั้นการแสวงหาความร่ำรวยในแอฟริกา จึงไม่ใช่สิ่งที่จะทำได้ง่ายๆ อย่างไรก็ตาม ยังมีชาวยุโรปบางพวก หวังที่จะได้ประโยชน์จากการแรงงานของแอฟริกัน ซึ่งคนส่วนมากคิดว่า เป็นแรงงานที่มีประสิทธิภาพ แต่ความจริงมิใช่เช่นนั้น ซึ่งเราพอจะเรียนรู้ถึงคุณค่าแรงงานของพวกแอฟริกันได้จากสุภาษิตของฝรั่งเศสที่ว่า “แรงงานที่เลืออย่างท้าสแอฟริกัน” (Wie ein Neger schufteten)² ทั้งนี้ เพราะชาวแอฟริกันไม่ขยันและไม่กระตือรือร้นในการทำงาน ถึงแม้ว่าพวกอิสลามจะได้เผยแพร่วัฒนธรรมและเคยมีอิทธิพลครอบงำแอฟริกา เป็นเวลามากกว่า 500 ปี แต่พวกอาหรับก็ไม่สามารถแทรก入หรือปลูกฝังนิสัยใหม่ให้กับชาวแอฟริกันได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อฝรั่งเศสเข้ายึดครองแอฟริกาแล้ว ฝรั่งเศสสามารถใช้แรงงานของชาวแอฟริกันให้เป็นประโยชน์ต่อฝรั่งเศสได้บ้าง เช่น ใช้เป็นแรงงานท่ามกลางที่เรียกว่า “กองทัพเซเนกัล” (Senegalesen) ซึ่งได้พิสูจน์ความสามารถของกองทัพนี้ในสงครามโลกทั้งสอง³

1.2 การต่อต้านการทำงานของพวกเผยแพร่ศาสนาและนักวิชาการ

ถ้าจะมองในแง่ของพวกเผยแพร่ศาสนาและพวgnักวิชาการแล้ว จะเห็นได้ว่า พวกเผยแพร่ศาสนาและพวgnักวิชาการ ต่างก็พยายามที่จะเป็นผู้นำในการขยายการแสวงหาอาณาจักรให้กว้างขวางออกไป แต่พวกเผยแพร่ศาสนาและพวgnักวิชาการต่างก็ไม่สามารถแสดงผลงานของตนให้เห็นได้อย่างเด่นชัด ดังนั้นพวกผู้แทนในรัฐสภาพของหัวฝรั่งเศสและอังกฤษ จึงต่างก็ปฏิเสธที่จะให้บงประมาณในการแสวงหาอาณาจักร เพราะพวกผู้แทนในสภาพต่างก็เห็นว่าค่าใช้จ่ายในการแสวงหาอาณาจักร (เผยแพร่ศาสนาและค้นคว้าทางด้านวิชาการ) ในแอฟริกา ได้ประโยชน์ไม่คุ้มกับการลงทุน ดังนั้น ถ้าหากรัฐบาลจะเสี่ยงลงทุนทางด้านนี้ก็จะเป็นการหลอกลวงเงินภาษีของประชาชน รัฐบาลอังกฤษจึงประนามและสั่งให้ยกเลิกการขยายอาณาจักรตามแผนการณ์ของนักเผยแพร่ศาสนาและนักวิชาการ นอกจานั้นรัฐบาลอังกฤษยังประกาศห้ามการค้าทาสในแอฟริกา รัฐบาลอังกฤษประณามว่า การค้าทาสแบบเสรีของชาวยุโรปและความพ่ายแพ้ของชาวยุโรปที่จะให้คนต่างด้าวหนานั้นถือศาสนาคริสต์เป็นเพียงเครื่องมือของพวกนักเผยแพร่ศาสนาและนักวิชาการ ที่โฆษณาชวนเชื่อ เพื่อขอเงินบ

²Fischer Weltgeschichte : Band 32. Ibid., p. 183.

³Fischer Weltgeschichte : Band 32. Ibid., p. 183.

ประมาณแผ่นดินไปใช้ ดังนั้น รัฐบาลอังกฤษจึงสั่งห้ามการค้าทาสอย่างเด็ดขาด และสั่งให้พากนักเผยแพร่ศาสนาและนักวิชาการ ตลอดจนข้าราชการของอังกฤษที่ประจำอยู่ตามเมืองอาณาจักรต่างๆ ให้ช่วยเป็นหูเป็นตาแก่รัฐบาลในการจัดการค้าทางระหว่างทวีปและจัดการกดขี่แรงงานของทาสทั้งในส่วนที่อยู่ลึกลับเข้าไปในทวีปแอฟริกาและในทวีปอื่นๆ ส่วนประเทศฝรั่งเศสนั้น ถึงแม้ว่ารัฐบาลฝรั่งเศสต้องการที่จะกอบกู้สถานะแห่งความประชัยของ ก.ศ. 1870 (ความประชัยของฝรั่งเศสต่อปรัสเซียในสงครามฝรั่งโก-ปรัสเซีย) เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับสาธารณรัฐใหม่ของฝรั่งเศส แต่รัฐบาลของฝรั่งเศสมิได้เห็นด้วยกับการแสวงหาอาณานิคมด้วยวิธีการของพากนักเผยแพร่ศาสนา และนักวิชาการ⁴ จะเห็นได้ว่าทั้งอังกฤษและฝรั่งเศส ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างมากในการแสวงหาอาณานิคม ต่างก็ไม่สนับสนุนในการที่จะแสวงหาอาณานิคมให้ลึกลับเข้าไปภายในทวีปแอฟริกา แล้วทำไม่เต่าประเทศต่างๆ ในยุโรปจึงเข้าครอบครองดินแดนส่วนที่อยู่ลึกลับเข้าไปในทวีป ทำไม่รัฐบาลของประเทศต่างๆ ในยุโรปจึงเรียกร้องให้มีการแบ่งสันปันส่วนทวีปแอฟริกา

1.3 ข้ออ้างต่างๆ ที่อังกฤษใช้ในการยึดครองแอฟริกา

ในระยะแรกๆ อังกฤษออกแสวงหาอาณานิคม โดยมุ่งหวังผลประโยชน์ทางด้านการค้ามากกว่าที่จะแสวงหาความตื้นเต้นทางการเมือง แต่เมื่ออังกฤษแสวงหาอาณานิคมนานๆ อังกฤษจึงมีแนวความคิดและนโยบายใหม่ ที่เปลี่ยนแปลงไปจากแนวความคิดดั้งเดิมดังดังด้วยที่ข้าพเจ้านำมาให้พิจารณา

1.3.1 ในระยะแรกๆ ชาวอังกฤษมีความรู้สึกว่า ท้องทะเลทุกแห่งเป็นเสมือนบ้านของชาวอังกฤษ ฉะนั้น ในระยะแรกๆ ชาวอังกฤษจึงรวมເອาະເລຂອງทวีปแอฟริกา เป็นท้องถิ่นที่ชาวอังกฤษจะต้องดูแล และรักษาเอาไว้ให้นานที่สุดเท่าที่จะทำได้ ถึงแม้ว่านักเดินเรือชาวอังกฤษไม่ต้องการที่จะทำตนให้เป็นเครื่องมือของนักธุรกิจ ซึ่งเป็นผู้ช่วยเหลือทางด้านการเงินที่ใช้จ่ายในการเดินทางและค้นคว้าวิจัยทางด้านวิชาการต่างๆ แต่ด้วยเงินช่วยเหลือจากนักธุรกิจนี้เอง ที่ทำให้การเดินทางของชาวเรือและงานค้นคว้าวิจัยทางวิชาการก้าวหน้า ชาวอังกฤษจึงต้องการที่จะค้นคว้าและรักษาหน้าเข้าไปภายในส่วนลึกของทวีปแอฟริกา⁵

1.3.2 ชาวอังกฤษมองดูการแสวงหาอาณานิคมเป็นเสมือนการทำให้การค้ามั่นคง และมีผลกำไรตามเป้าหมาย ดังคำกล่าวอ้างของ คอบเดน (Richard Cobden)⁶ ที่ว่า

⁴Fischer Weltgeschichte : Band 32. Ibid., p. 183.

⁵Ibid., p. 224.

⁶Richard Cobden (1804-1865) นักเศรษฐศาสตร์การเมืองชาวอังกฤษสนับสนุนให้อังกฤษเข้าไปทำการค้าในดินแดนของประเทศต่างๆ แต่ก่อนเดินไปสั่นสนับสนุนให้อังกฤษแสวงหาอาณานิคมในรูปแบบการยึดครองดินแดน

“การแสวงหาอาณา尼คุณ่าจะกระทำได้ในรูปของการติดต่อกันขายที่ได้ตระเตรียมการเอาไว้อย่างดี” ฉะนั้น รัฐบาลอังกฤษจึงพยายามที่จะไม่ปักครองแอฟริกาในรูปแบบการปักครองโดยตรง รัฐบาล อังกฤษจึงปักครองแอฟริกาในรูปอาณา尼คุณที่มีการปักครองตนเอง ทั้งนี้เพื่อรัฐบาลอังกฤษจะได้ ไม่ต้องให้เงินในการสนับสนุนหรือให้ความช่วยเหลือแอฟริกาเป็นจำนวนมาก คอมเดนมีความ คิดว่าเงินที่จะใช้ในการลงทุนที่แอฟริกาควรจะเป็นเงินที่หาได้จากแอฟริกาเอง หรือจะพูดว่า รัฐบาลอังกฤษควรจะเสียต่อการพยายามกับแอฟริกา โดยการใช้เงินของบริษัทการค้าที่ได้รับ สัมปทานจากรัฐบาลอังกฤษในการเข้าไปลงทุนทำการค้าในทวีปแอฟริกา ในกรณีที่เกิด วิกฤตการณ์หรือเหตุฉุกเฉินใดๆ รัฐบาลอังกฤษอาจจะให้ความช่วยเหลือ เช่น สนับสนุนทาง การค้าและให้ความมั่นคงของบริษัทการค้านั้นๆ เพื่อให้พ่อค้าและบริษัทการค้าของอังกฤษได้ เปรียบคู่แข่งชาติอื่นๆ ซึ่งจะทำให้พ่อค้าและประชากรที่อยู่ภายนอกได้อารักขาของอังกฤษปลอดภัย และพร้อมที่จะดำเนินกิจกรรมตามที่รัฐบาลอังกฤษต้องการ⁷

1.3.3 ชาวอังกฤษคิดว่า พวกรดเป็นคนใจบุญสุนทานและมีมนุษยสัมพันธ์ ที่ดีกับประชากรทั่วโลก ทำให้ชาวอังกฤษต้องการที่จะรักษาเกียรติและอิสรภาพให้กับชาวโลก (ชาวแอฟริกัน) ซึ่งเป็นประชากรที่พระเจ้าได้สร้างให้เป็นเพื่อนร่วมโลก เพื่อให้ชาวโลกที่ยังด้อยพัฒนา ได้เข้ามาอยู่ในอารักขาของชาวอังกฤษ แต่ก็ไม่ใช่ของง่ายที่จะอ้างความดีต่างๆ ดังที่อังกฤษนั้น เป็นเครื่องมือในการที่จะโน้มนำไว้ให้ชาวแอฟริกันเชื้อ และยอมที่จะเข้ามาอยู่ภายใต้กฎหมายที่ ชาวอังกฤษเป็นผู้บัญญัติขึ้น⁸

1.3.4 อังกฤษมีความคิดว่า อังกฤษจะต้องยึดครองเส้นทางที่จะไปยังประเทศ อินเดียเพื่อเป็นประกันถึงความมั่นคง ทั้งทางด้านการเมืองและการค้าของอังกฤษ อังกฤษจึง พยายามกีดกันไม่ให้ฝรั่งเศsex้าไปมีอิทธิพลในอียิปต์ แต่แล้วอังกฤษก็ดำเนินนโยบายผิดพลาด ที่ยอมให้ เฟอร์ดินานด์ เดอ เลสเซฟส์ (Ferdinand de Lesseps) นักวิศวกรฝรั่งเศส ทำการ ชุดคลองสuez (Suez) ทั้งนี้ เพราะอังกฤษคิดว่า ตราบใดที่ฝรั่งเศสมีความคิดที่จะสร้างเส้นทาง คมนาคม เพื่อสะดวกแก่การเผยแพร่ศาสนาและวิชาการ อังกฤษ (ลอร์ด พัลเมอร์สโตร์ Lord Palmerston นายกรัฐมนตรีของอังกฤษ) ก็ไม่ควรจะขัดขวาง แต่เมื่องานชุดคลองสuezสำเร็จลง อังกฤษก็เกิดความวิตกว่า ผู้ที่เป้าอยู่ตั้งแต่อดีตปากล่องสuez (หมายถึงฝรั่งเศส) และชาว อียิปต์ ซึ่งเป็นเจ้าของผืนดินอาจจะขึ้นได้หรือรัฐอิทธิพลของอังกฤษในคืนแ昏นั้น ใน ค.ศ. 1869 อังกฤษจึงเริ่มเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการเมืองของอังกฤษในทวีปแอฟริกาใหม่ ลอร์ด ชาลส์เบรลลี (Lord Salisbury) ซึ่งได้เป็นนายกรัฐมนตรีของอังกฤษหลายสมัยในระหว่าง ค.ศ.

⁷Fischer Weltgeschichte : Band 32. Ibid., p. 224.

⁸Ibid., p. 225.

1885-1902 และได้เข้าร่วมประชุมกองเกรสร่วมแห่งเบอร์ลิน (Berliner Konferenz) ในปี 1885 ได้ให้ความสำคัญของอียิปต์และคุ่มแม่น้ำในส่วนที่เป็นบริเวณที่มีความสำคัญอันดับหนึ่งของแอฟริกา ในขณะที่ดินแดนอื่นๆ ในแอฟริกามีความสำคัญรองลงไป⁹

1.4 การสร้างเมืองและป้อมปราการ

ในขณะที่ชาวยุโรปเริ่มคิดที่จะบีดครองดินแดนที่อยู่ลึกเข้าไปในทวีปแอฟริกา (ประมาณ ค.ศ. 1800 เป็นต้นไป) อังกฤษยังไม่มีดินแดนที่อยู่ลึกเข้าไปในทวีปเลย ทั้งๆ ที่อังกฤษได้มายึดครองดินแดนตามชายฝั่งของทวีปแอฟริกาและได้สร้างเมืองการค้าถึง 4 แห่ง ตั้งแต่ คริสตศตวรรษที่ 18 ดินแดนทั้ง 4 ที่อังกฤษยึดครองอยู่ในขณะนั้นคือ แกมเบีย (Gambia) เซียร่า เลโอน (Sierra Leone) โกลด์โคส (Gold Coast) และบริเวณคุ่มแม่น้ำไนจีเรีย (Nigerdelta) อังกฤษได้แต่งตั้งสูลต่านแห่งซาบะบาร์ (Sansibar) ซึ่งเป็นผู้ที่ขับขันแข็งและเอาใจใส่ดูแลผลประโยชน์ต่างๆ ให้กับอังกฤษเป็นกงสุลของอังกฤษ¹⁰ ในระยะแรกๆ อังกฤษสร้างเมืองทั้ง 4 นี้ ก็เพียงเพื่อที่จะใช้เป็นสำนักงานจัดหาและติดต่อการค้าเท่านั้น ยังไม่ได้คิดที่จะบีดครองหรือสร้างเป็นเมืองอาณานิคม ทั้งนี้ เพราะอังกฤษยังมีความคิดว่า แอฟริกาน่าจะเป็นเพียงสถานที่พักชั่วคราว หรือใช้เป็นสถานที่เดินเสบียง และเชื้อเพลิงสำหรับการเดินทางไปยังตะวันออกไกล มีเพียงโกลด์โคสเท่านั้นที่อังกฤษคิดว่า อาจจะมีความสำคัญทางด้านการค้าของอังกฤษ¹¹ ในแกมเบีย อังกฤษได้สร้างสถานีการค้าเล็กๆ ขึ้น ซึ่งแทบจะไม่มีความหมายต่อการค้าของอังกฤษเลย แต่ เมื่ออังกฤษมีเรือกระบวนทบวง詹姆ส์ทั้งกับฝรั่งเศสที่เซนกัล อังกฤษจึงเริ่มเห็นความสำคัญของแกมเบีย ส่วนที่เซียร่า เลโอน เนื่องจากชายหาดของดินแดนนี้ไม่สามารถสร้างเป็นสถานีการค้าได้ อังกฤษจึงสร้างเป็นเมืองเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยของพวกราษฎร์ที่ได้รับการปลดปล่อยแล้วเรียกว่า ฟรีทาวน์ (Freetown) ณ เมืองฟรีทาวน์นี้เอง ที่ทำให้เกิดป้อมปราการใหม่ขึ้นมา คือ เกิดป้อมปราการลูกครึ่ง ระหว่างชาวผิวขาวกับชาวพื้นเมืองผิวดำ (นิโกร) ซึ่งชาวพื้นเมืองไม่ต้องการเห็นสภาพเช่นนั้น ชาวพื้นเมืองจึงตัดหัวของพวกราษฎร์ ทำให้เกิดป้อมปราการเหลี่ยมผิวระหง่าน เมืองกับพวกราษฎร์ และมีการแบ่งพื้นที่แบบนี้มาอีก อังกฤษไม่สามารถแก้ป้อมปราการเรื่อง การเหลี่ยมผิวนี้ได้ เพราะอังกฤษมีอิทธิพลอยู่ในขอบเขตจำกัด คือ สามารถควบคุมเพียงบริเวณพื้นที่ที่ติดต่อกับลูกครึ่ง ตัวเมืองฟรีทาวน์ และมีอิทธิพลเพียงระยะสั้นๆ เท่านั้น อย่างไรก็ตาม ค.ศ. 1808 ฟรีทาวน์ได้รับการรับรองให้เป็นเมืองอาณานิคมของอังกฤษและชนบทรอบๆ เมืองฟรีทาวน์ ได้รับการรับรองให้อยู่ภายใต้การอารักขาของอังกฤษ

⁹Fischer Weltgeschichte : Band 32. Ibid., p. 225.

¹⁰Ibid., p. 225.

¹¹Fischer Weltgeschichte : Band 32. Ibid., p. 225.

1.5 การถ่ายทอดความรู้และวิชาการให้ชาวพื้นเมือง

ในระหว่าง ค.ศ. 1807 – 1860 ท่าเรือต่างๆ ที่อังกฤษครอบครองอยู่เป็นสถานที่ตรวจจับผู้ค้าที่ทำการค้าทางมหาสมุทรแอดแลนดิก (Atlantik) อีกทั้งพวกโปรเตสแตนต์ (Protestant) ที่อพยพจากยุโรปไปสร้างกรุงรากใหญ่ที่บริเวณเชียร์ร่า เลโอน เพื่อทำการเผยแพร่ศาสนาคริสต์ โดยหวังที่จะให้ชาวพื้นเมืองเลิกเชื่อความคิดดังเดิมของพวกตน พวกโปรเตสแตนต์จึงสร้างโรงเรียนชื่อ เชโลโลกิสเซ่น อินสติทิว ฟอน ฟรีทาวน์ (Theologischen Institut von Freetown) เพื่อเผยแพร่ศาสนาและสอนวิชาการแขนงต่างๆ ต่อมาใน ค.ศ. 1845 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น ฟูร่าช บays คอลเลจ (Furah Bay College) ชาวพื้นเมืองในเชียร์ร่า เลโอน ประมาณ 70,000 คน อีกทั้งชาวพื้นเมืองในโกลโกสและในจีรีบ ต่างก็ได้รับการศึกษาทางด้านวิชาการแขนงต่างๆ จากพวากนักเผยแพร่ศาสนาที่สอนอยู่ในโรงเรียนนี้¹² ชาวพื้นเมืองบริเวณนี้จึงได้รับการถ่ายทอดทั้งทางด้านวัฒนธรรมและวิชาการจากอังกฤษ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณะรัฐบาลของเชียร์ร่า เลโอน ซึ่งเป็นชาวพื้นเมืองทั้งหมด ได้รับการสนับสนุนและการฝึกสอนจากอังกฤษ ให้เป็นผู้ตรวจสอบชายฝั่งทะเลของแอฟริกา เพื่อทำการขัดขวางกีดกันและป้องกันไม่ให้มีการค้าทาสในบริเวณแถบนั้น ซึ่งทำกับว่าอังกฤษสอนให้ชาวแอฟริกันเริ่มรู้จักราประปลดปล่อยพวกตนเอง และเมื่อเวลาผ่านพ้นไป ชาวแอฟริกันพวกนี้จึงเป็นพวกแรกที่เรียกร้องสิทธิเสรีภาพและอิสรภาพให้กับชาวแอฟริกันอื่นๆ¹³

กิจกรรมการเรียนที่ 1

ให้นักศึกษาอธิบายวิธีการสอนที่ใช้ในห้องเรียน ที่ทำให้รู้ว่าบุคลากรอังกฤษและฟรีทาวน์ ต้องด้านการ
ทำงานของนักเผยแพร่ศาสนาและนักวิชาการในแอฟริกา

2. การแบ่งแยกแอฟริกา

2.1 การประชุมแห่งเบอร์ลินเพื่อแบ่งแยกแอฟริกา

การประชุมเพื่อทำการแบ่งแยกแอฟริกา จัดขึ้นที่กรุงเบอร์ลิน ประเทศเยอรมันนี ตั้งแต่วันที่ 15 พฤษภาคม ค.ศ. 1884 ถึง 26 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1885 การประชุมครั้งนี้มีชื่อเรียกว่าการประชุมแห่งเบอร์ลินเกี่ยวกับกองโกล (Berliner Kongokonferenz) มีผู้แทนจาก 12 ประเทศเข้าร่วมประชุม ส่วนใหญ่เป็นประเทศในยุโรป มีเพียง 2 ประเทศเท่านั้น (สาธารณรัฐอเมริกา

¹² วิชาที่พวกโปรเตสแตนต์สอนให้กับชาวพื้นเมือง คือ เทวิทยา แพทย์ กฎหมาย การค้า และการปกครอง Fischer Weltgeschichte : Band 32., Ibid., p. 226.

¹³ Ibid., p. 226.

และตรุกี) ที่ไม่ได้ดังอยู่ในยุโรป ผู้ที่ซักน้ำให้ประเทศมาสำเร็จต่างๆ สังผู้แทนมาร่วมประชุมที่กรุงเบอร์ลิน คือ ออคต้า บิสมาร์ค (Otto Bismarck) อัครมหาเสนาบดีแห่งแคว้นปรัสเซียและนายกรัฐมนตรีแห่งจักรวรรดิเยอรมัน เนื่องจากบิสมาร์คเห็นเป็นโอกาสเหมาะสมที่จะผลักดันให้เยอรมันมีบทบาทต่างๆ ในระดับโลก อีกทั้งบิสมาร์คต้องการที่จะขัดขวางความมักใหญ่ไฟสูงของฝรั่งเศส อย่างไรก็ตาม บิสมาร์คคงความคิดว่าฝรั่งเศสควรจะได้รับดินแดนบางส่วนเพื่อเป็นการทดแทนกับการที่ฝรั่งเศสต้องเสียแคว้นออลชาต โลธริงเกน (Elsab-Lothringen) ให้กับเยอรมัน ฝรั่งเศสจะได้ไม่คิดที่จะพยายามแก้แค้นเยอรมันนี้นอกจากนี้บิสมาร์คยังพบททางออกที่ดีที่จะไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างเยอรมันและอังกฤษ เนื่องจากบิสมาร์คเห็นว่าขณะนั้นอังกฤษเป็นมหาอำนาจที่นำเงรงขามมาก ในขณะที่เยอรมันเพิ่งจะรวมตัวเป็นประเทศ และกำลังต้องการที่จะสร้างราชฐานของตนให้มั่นคง จะนั้นบิสมาร์คจึงมองเห็นประโยชน์ของการยึดครองกั้น มหาอำนาจต่างๆ เหล่านั้นที่จะต้องมีเรื่องกระบวนการต่อรองกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าหากฝรั่งเศสและอังกฤษต่างกันที่จะต้องการจะเข้ามายุ่ง干涉 ก็จะมีโอกาสทางตัวเป็นกลางได้่ายขึ้น ฝรั่งเศสและอังกฤษก็จะไม่สนใจ และไม่ก่อความยุ่งยากให้กับเยอรมันเป็นแน่น¹⁴

2.2 สมาคมนานาชาติแห่งแอฟริกา

สาเหตุอีกประการหนึ่ง ที่ทำให้การจัดการแบ่งปันแอฟริกา ทำการจัดประชุมกันที่กรุงเบอร์ลินก็คือ การที่พระเจ้าเลโอปอลดที่ 2 (Leopold II) พระมหากษัตริย์แห่งเบลเยียมทรงพยายามทำให้เกิดสถานการณ์ต่างๆ ขึ้นในดินแดนแอบลุ่มแม่น้ำคองโก (Kongo) ทั้งนี้สืบเนื่องมาจาก ก่อนที่พระองค์จะเสด็จขึ้นครองราชย์ (ค.ศ. 1865) พระองค์ยังดำรงพระยศเป็นเจ้าชายแห่งบรานัน (Herzog von Brabant) พระองค์ได้มีโอกาสเดินทางท่องเที่ยวไปหลายทวีป ทำให้พระองค์มีความรับรู้อย่างกว้างขวาง เมื่อพระองค์ขึ้นครองราชย์แล้ว พระองค์สนพระทัยและโปรดนาที่จะครอบครองดินแดนส่วนในของทวีปแอฟริกาเป็นอย่างยิ่ง เพื่อไม่ให้ประเทศต่างๆ ทราบถึงความโปรดนาของพระองค์ พระเจ้าเลโอปอลดที่ 2 แห่งเบลเยียมจึงทรงจัดตั้งองค์กรนานาชาติภายในประเทศ แห่งว่า “สมาคมนานาชาติแห่งแอฟริกา” (African International Association) โดยให้ชุดประسังค์ของสมาคมว่า เพื่อทำการค้นคว้าทางด้านวิชาการเกี่ยวกับการช่วยเหลือมนุษย์ร่วมโลก เช่น การทำแผนที่เพื่อเป็นคุณแจไปสู่แอฟริกา การป้องกันสวัสดิภาพของพวกรสอนศาสนา การเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาวแอฟริกัน การช่วยเหลือทางด้านการ

¹⁴Fischer Weltgeschichte : Band 32. Ibid., p. 225.

ก้าในแอฟริกาสำหรับประเทศต่างๆ ของยุโรป¹⁵ ก.ศ. 1879 พระเจ้าเลโอปอลด์ ที่ 2 แห่งเบลเยี่ยมทรงว่าจ้างนักสำรวจชาวอังกฤษชื่อ สแตนเลีย (Henry Morton Stanley) ซึ่งเกิดที่ประเทศเวลส์ (Wales) แต่ได้แปลงสัญชาติเป็นอเมริกัน ให้ทำการสำรวจดินแดนส่วนที่ลึกเข้าไปภายใน โดยเริ่มออกเดินทางจากแม่น้ำคงโกร ซึ่งอยู่ทางด้านมหาสมุทรแอตแลนติก (ด้านตะวันตกของทวีปแอฟริกา) ไปจนถึงเมืองท่านการานาขิกา (Tanganjika) อยู่ชายฝั่งมหาสมุทรอินเดีย (ด้านตะวันออกของทวีปแอฟริกา) จากอีชิปต์ซึ่งอยู่ทางเหนือลงไปจนถึงโรเดเซียน (Rhodesien) ซึ่งอยู่ทางใต้ของทวีปแอฟริกา ดินแดนที่สแตนเลียทำการสำรวจนี้มีเนื้อที่มากกว่า 2,500,000 ตารางกิโลเมตร ดินแดนเหล่านี้กล้ายเป็นสมบัติส่วนตัวของพระเจ้าเลโอปอลด์ที่ 2 แห่งเบลเยี่ยม¹⁶ แต่เนื่องจากพระเจ้าเลโอปอลด์ที่ 2 แห่งเบลเยี่ยม ทรงถูกเงินจากรัฐบาลเบลเยี่ยมเป็นจำนวนมาก มาทำการสำรวจ ทำให้พระองค์ไม่สามารถหาเงินมาคืนรัฐบาลเบลเยี่ยมได้ รัฐบาลเบลเยี่ยม จึงสั่งยึดแคว้นคงโกรเป็นของรัฐ

2.3 ผลของการประชุมแห่งเบรลินเกี่ยวกับคงโกร

การที่รัฐบาลเบลเยี่ยมยึดครองคงโกรจากการครอบครองของพระเจ้าเลโอปอลด์ ทำให้ประเทศต่างๆ ในยุโรปเกรงว่า เมลเบลเยี่ยมจะกอบโกยและผูกขาดผลประโยชน์ต่างๆ ในคงโกร นอกเหนือนี้แล้ว ประเทศต่างๆ เห็นเยอร์มน์ทำการขยายอิทธิพลเข้าไปในคาเมรูน (Cameroon) และในบริเวณแอฟริกาตะวันออกกลาง จึงทำให้ประเทศต่างๆ หวาดระแวงว่าเบลเยี่ยมและเยอรมันจะมีอิทธิพลและยึดครองดินแดนส่วนในของทวีปแอฟริกาเป็นจำนวนมาก ซึ่งจะต้องกระทบกระเทือนต่อผลประโยชน์ของประเทศต่างๆ ที่จะพึงได้รับจากแอฟริกาเป็นแน่ จึงทำให้เกิดความตึงเครียดและความหวาดระแวงระหว่างประเทศต่างๆ มากขึ้น บิスマาร์ค อัคคูร์นา เสนนาดีแห่งเยอรมัน จึงถือโอกาสเชิญผู้แทนจากประเทศต่างๆ นาประชุมที่กรุงเบรลิน ผู้แทนของประเทศต่างๆ จึงพร้อมใจกันมาประชุมตามคำซักชวนของบิسمาร์ค ผลของการประชุมสรุปว่า

1. ให้คงโกรเป็นรัฐอิสระ (เป็นสมบัติส่วนตัวของพระเจ้าเลโอปอลด์ที่ 2 แห่งเบลเยี่ยม แต่พระองค์ต้องยอมให้รัฐคงโกร) เป็นตลาดเสรีสำหรับการค้าของนานาชาติ¹⁷
2. ให้ลิธิใน การเดินเรือในแม่น้ำคงโกรและแม่น้ำไนเจอร์ (Niger) แก่นานาชาติ
3. ประกันเสรีภาพของชาวพื้นเมือง
4. ยุติการมีท่าสและการค้าท่าทั่วโลก
5. วางกฎหมายใหม่เกี่ยวกับการค้าอาวุธในแอฟริกากลาง

¹⁵Fischer Weltgeschichte : Band 32. Ibid., p. 184.

¹⁶Ibid., p. 185.

¹⁷Fischer Weltgeschichte : Band 32. Ibid., p. 184.

6. แบ่งเขตอิทธิพลของมหาอำนาจต่างๆ ทั้งในแอฟริกาตะวันตกแอฟริกาตะวันออกและแอฟริกาตะวันตกเฉียงใต้ (เพื่อไม่ให้มหาอำนาจแย่งกันล่าอาณานิคม ซึ่งจะกลายเป็นชนวนที่นำไปสู่สงคราม)¹⁸

7. ให้ทำการแบ่งดินแดนส่วนที่เหลือที่อยู่ลึกเข้าไปภายในทวีปของแอฟริกาโดยให้ลิททิแก่ประเทศที่ครอบครองดินแดนตามชายฝั่งทะเลเมืองลิททิก่อนในการขยายอิทธิพลเข้าครอบครองดินแดนส่วนที่เหลือที่อยู่ลึกเข้าไปในทวีป ผลของการประชุมแห่งเบอร์ลินเกี่ยวกับกองโ果ทำให้ประเทศมหาอำนาจต่างๆ รับสั่งห้ามเข้ายึดครองแอฟริกาส่วนใน ซึ่งเท่ากับเป็นการส่งเสริมให้มีการล่าเมืองขึ้น โดยที่ประเทศต่างๆ ยินยอมรับรู้¹⁹ สำหรับบิสมาร์คแล้ว เขาไม่ได้ปล่อยให้การประชุมแห่งเบอร์ลินเกี่ยวกับกองโ果ครั้งนี้ ผ่านไปโดยเปล่าประโยชน์ บิสมาร์คใช้เวลา 4 เดือนนี้ในการเข้ายึดครองดินแดนต่างๆ ทั่วทวีปแอฟริกาที่ยังไม่มีการจับจองทั้งในทิศตะวันตกเฉียงใต้ของทวีป (โตโก Togo และкамерูน Cameroon) และในทิศตะวันออกของทวีป บิสมาร์คส่งพ่อค้าชาวเยอรมันอุดไปทำสนธิสัญญา กับหัวหน้าเผ่าของชาวพื้นเมือง โดยอ้างถึงการช่วยเหลือทั้งทางด้านการเมืองและฝึกสอนทางด้านวิชาการให้กับชาวพื้นเมือง นอกจากนี้ก็ยังทำการขอนอนุญาตเดินทางผ่านดินแดนชาวแอฟริกันอีกด้วย²⁰

กิจกรรมการเรียนรู้ ๒

ให้นักศึกษาบอกถึงจุดประสงค์ที่ต้องร่วมมือกันในการพัฒนาต่อไป
กรุงเทพฯ

3. แผนการณ์ยึดครองแอฟริกาของชาวยุโรป

3.1 แผนการณ์ยึดครองแอฟริกาของอังกฤษ

ต้นคริสตศตวรรษที่ 19 อังกฤษมีแผนการณ์ที่ยิ่งใหญ่คือ ต้องการที่จะครอบครองดินแดนตั้งแต่ปลายแหลมทางใต้สุดของทวีปแอฟริกาขึ้นไปจนถึงไคโร ซึ่งอยู่ทางเหนือสุดของทวีป ค.ศ. 1806 อังกฤษเข้ายึดครองเคนยาแลนด์ (Kaplands) และมุ่งที่จะยึดครองดินแดนต่างๆ ขึ้นไปทางเหนือของทวีปเรื่อยๆ ตามเส้นทางที่พากบัวร์บุกรุก เมื่ออังกฤษเข้าແย่งชิงดินแดนของพากบัวร์ พากบัวร์ก็พยายามหลบหนีอังกฤษลีกเข้าไปในทวีป คือหนีจากเมือง

¹⁸⁻¹⁹ สมใจ ไฟรอนธีระรัชต์, กำเนิดและสืบสุคระบอบอาณานิคม (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2530) หน้า 72.

²⁰ Fischer Weltgeschichte : Band 32. Ibid., p. 185.

เคปทาวน์ (CapeTown) ผู้เข้าไปทางเหนือ ค.ศ. 1840 พากบัวร์รุกรานพวกคัฟเพอร์น (Kaffern) แล้วสร้างเมืองนาทาล (Natal) แต่แล้วอังกฤษก็เข้าใจนิตี้และยึดเมืองนาทาลได้ใน ค.ศ. 1844 อย่างไรก็ตาม ใน ค.ศ. 1842 พากบัวร์ได้สร้างเมืองโอเรนจ์ ฟรีสเตต (Orange Freistaat) ปักครองตนเองจนถึง ค.ศ. 1845 จึงถูกอังกฤษใจนิตี้และยึดครองไปได้อีก

3.2 สาธารณรัฐранส์วาลหรือสาธารณรัฐแอฟริกาใต้

ทางด้านตะวันออกของแม่น้ำวาล (Vaal) ในบริเวณลุ่มน้ำที่ ran ส์วาล (Transvaal) อังกฤษได้สร้างเมืองใหม่ขึ้นหลายแห่ง แต่ละแห่งทำการปักครองตนเองอย่าง อิสระจนถึง ค.ศ. 1852 ใน ค.ศ. 1853 เมืองต่างๆ เหล่านี้ได้รวมตัวกันเป็นสาธารณรัฐran ส์วาล (Transvaal Republik) เนื่องจากสาธารณรัฐran ส์วาลประกอบด้วยคนพื้นเมืองหลายเผ่าและ ชาวบุโรพหราษฎร์ ทำให้เกิดความแตกแยกและเกิดการทะเลาะวิวาทกันตลอดเวลา รัฐบาล ของเคปโคลoni (Capekolonie) ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลอังกฤษ จึงเข้าแทรกแซง และ สามารถทำการปักครองสาธารณรัฐran ส์วาลได้สำเร็จ²¹ อย่างไรก็ตาม ค.ศ. 1877 รัฐบาลอังกฤษ จึงได้เข้าครอบครองสาธารณรัฐran ส์วาลอย่างเป็นทางการ ค.ศ. 1879 อังกฤษส่งทหารเข้า รุกรานพวกชูลู (Zulus)²² ค.ศ. 1880 พากบัวร์แคร้นทรานส์วาลได้ทำการต่อต้านการปักครอง ของอังกฤษ เพื่อแยกทรานส์วาลออกจาก การปักครองของอังกฤษ เมื่ออังกฤษพ่ายแพ้แก่พาก บัวร์ที่เนินเขามาจูนา (Majuba Hill หรือ Majerbagerg) ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1881 แล้ว ทั้งสองฝ่ายได้ร่วมประชุมกันที่เมืองเพรตอเรีย (Pretoria) อังกฤษยอมคืนอธิปไตยให้กับทรานส์ วาล ให้ทรานส์วาลทำการปักครองตนเองอย่างอิสระ แต่ทรานส์วาลจะต้องยอมรับสถานะของ การอยู่ภายใต้การปักป้องคุณครองของอังกฤษ (Souverenitat der britischen Krone) แต่แล้วใน ค.ศ. 1884 อังกฤษได้จัดการประชุมที่กรุงลอนדוןแล้วเปลี่ยนเงื่อนไขบางประการ เช่น เปลี่ยน ชื่อจากสาธารณรัฐran ส์วาลเป็นสาธารณรัฐแอฟริกาใต้ และถ้าหากสาธารณรัฐแอฟริกาใต้จะทำ สนธิสัญญาใดๆ กับรัฐอื่นๆ (ยกเว้นรัฐโอเรนจ์ ฟรีสเตต) จะต้องได้รับอนุญาตจากรัฐบาลของ อังกฤษก่อน ในขณะที่อังกฤษกำลังทำสัญญาต่างๆ กับพากบัวร์ อังกฤษได้ทำการปิดล้อมและ ยึดรัฐต่างๆ ของพากบัวร์เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เช่น รัฐบาซูโท (Basuto) เป็นต้นແคนเล็กๆ อยู่ทาง ด้านตะวันออกเฉียงใต้ของรัฐโอเรนจ์ ฟรีสเตต ซึ่งถูกพากบัวร์รุกรานใน ค.ศ. 1868 พากบัวซูโท จึงขอความช่วยเหลือจากอังกฤษให้ช่วยทำการต่อต้านพากบัวร์ ค.ศ. 1871 อังกฤษสามารถ ยึดครองรัฐบาซูโทได้ ค.ศ. 1879 พากบัวซูโททำการต่อต้านการปักครองของอังกฤษ ค.ศ. 1883

²¹Ploetz, Karl : Aufzug aus der Geschichte., (Wuzzburg 1960 A. G. Ploetz-Verlag) p. 960.

²²สมใจ ไพรัตน์ธีระรัชต์, เรื่องเดียวกัน., หน้า 78.

อังกฤษจึงปลดปล่อยรัฐบาลชาชูโทให้ปกครองตนเองอีกรั้ง อย่างไรก็ตาม ค.ศ. 1884 พากนาชาติได้ลงประชามติกลับไปอยู่ภายใต้ความรักษาของอังกฤษใหม่อีก

3.3 สงครามบัวร์

ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1882 อังกฤษได้เข้ายึดกรองอียิปต์ล่าสุด²³ ค.ศ. 1884 อังกฤษประกาศให้เชมาลีแอลันต์ที่อยู่ตรงปากแม่น้ำแดงเป็นรัฐในอารักขาของอังกฤษ นอกจากนี้แล้วอังกฤษยังผนวกดินแดนตอนในของโกลด์โคสต์ (Gold Coast) หรือดินแดนดังเดิมของชนเผ่าอาชันตี (Ashanti) ค.ศ. 1886 อังกฤษประกาศให้เมืองสชูอานาแลนด์ (Betschuanaland) เป็นมกุฎราชอาณาจักร (Kronkolonie) ของอังกฤษ²⁴ ค.ศ. 1889 บริษัทแอฟริกาได้ซื้ออังกฤษ (British sundaafrikanische Gesellschaft) ซึ่งเป็นบริษัทที่อยู่ภายใต้การบริหารของเซซิล โรดส์ (Cecil Rhodes) ได้ก่อตั้งเมืองโรเดเซีย (Rhodesien) ขึ้น การค้นพบแหล่งเพชรนิลจินดาและเหมืองทองในทรานส์วาล (Transvaal) ใน ค.ศ. 1886 ทำให้นักแสวงโชคจากที่ต่างๆ หลังให้เก็บเข้ามาอาศัยในสาธารณรัฐของพากบัวร์เป็นจำนวนมาก ค.ศ. 1894 อังกฤษประกาศให้บริเวณดันแม่น้ำไนล์ (บริเวณเมืองยูกานดา Uganda) ให้เป็นรัฐในอารักขาของอังกฤษ หลังจากนี้เพียงหนึ่งปีอังกฤษก็ยังสหัชไนในการครอบครองดินแดนแถบนี้ไปจนจุดมหาสมุทรอินเดีย²⁵ ค.ศ. 1896 ทหารอาสาสมัครของอังกฤษ 800 คน ก咽ได้การปักกรองของเจมสัน (Jameson Leander) ได้ใจดีและทำการปล้นส่วนภูมิภาคบัวร์อย่างไม่รู้ตัว ทำให้พากบัวร์โกรธแค้น พากบัวร์จึงเห็นใจและต่อต้านคนแอปโลกหน้าที่เข้าพักอาศัยตามเมืองต่างๆ ที่พากบัวร์อาศัยอยู่ การกระทำของพากบัวร์เป็นที่รู้จักในชื่อของ คริอเก้อเดเพสเช (Krugerdepesche) ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการกระหายนกระหายนระหว่างพากบัวร์กับชาวอังกฤษ และเมื่อทั้งสองฝ่ายไม่สามารถประนีประนอมกันได้ สงครามบัวร์จึงเกิดขึ้น (1899-1902) ในระยะแรกๆ ของการรบ พากบัวร์เป็นฝ่ายชนะแต่เมื่ออังกฤษใช้วิธีการสกปรก โดยการจับผู้หญิงและเด็กของพากบัวร์ไปทำการทารุณกรรมต่างๆ พากบัวร์จึงยอมแพ้และยอมเข็นสัญญาสันติภาพกับอังกฤษที่เมืองเวเรนิกิง (Vereeniging) ทำให้สาธารณรัฐของพากบัวร์ถูกลายเป็นอาณาจักรของอังกฤษ โดยที่อังกฤษยอมให้พากบัวร์ทำการปักกรองตนเอง นอกจากนี้อังกฤษยังยอมชดใช้ค่าเสียหายให้กับพากบัวร์เป็นเงินถึงสามล้านปอนด์²⁶ ค.ศ. 1910 อังกฤษได้รวมอาณาจักรของตนที่ตั้งอยู่ดอนใต้ของแอฟริกา คือ คัพแลนด์ หรือ เคปแลนด์ (Kapland) นาทาล (Natal) ทรานส์วาล (Transvaal) และโอลเคนจ์-ฟรีสเดด

²³ สมใจ ไฟโรจน์ธีระรัชต์, เรื่องเดียวกัน., หน้า 79.

²⁴ มกุฎราชอาณาจักร คือ อาณาจักรที่อังกฤษปักกรองโดยตรง

²⁵ สมใจ ไฟโรจน์ธีระรัชต์, เรื่องเดียวกัน., หน้า 79.

(Orange-Freistaat) แล้วเรียกว่าสหภาพแแอฟริกาได้

3.4 การยึดครองแแอฟริกาตะวันออกของอังกฤษ

ทางด้านตะวันออกของทวีปแอฟริกา ค.ศ. 1887 อังกฤษได้เข้ายึดเกาะซานซิบาร์ (Sansibar) และประภาศให้ ชาานซิบาร์ เกนีอา หรือเคนยา (Kenya) ยูกานดา (Uganda) เป็นเขตคุ้มครองของอังกฤษ และเรียกว่าแแอฟริกาตะวันออกของอังกฤษ ค.ศ. 1898 อังกฤษร่วมมือกับอียิปต์ทำการรุกรานซูดาน (Sudan) ทำให้ดินแดนด้านตะวันออกของแแอฟริกาตกอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษเกือบทั้งหมด ยังคงเหลือเพียงท่านานาชาติ (Tanganjika) ที่เป็นเมืองภายในได้อิทธิพลของเยอรมัน เมื่อเยอรมันแพ้สงครามโลกครั้งที่ 1 ใน ค.ศ. 1919 อังกฤษจึงยึดท่านานาชาติไปจากเยอรมัน ทำให้ดินแดนตะวันออกของแแอฟริกาทั้งหมดตกอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษแต่ผู้เดียว²⁶

3.5 การยึดครองแแอฟริกาตะวันตกของอังกฤษ

ทางด้านตะวันตกของทวีปแอฟริกา อังกฤษเคยใช้เมืองต่างๆ ที่ตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกของทวีปแอฟริกา เป็นศูนย์กลางสำหรับการค้าหรือไม่ก็เป็นเส้นทางคมนาคมเพื่อเดินทางไปอินเดีย ตั้งแต่ ค.ศ. 1803 บริติช-ไนจีเรีย (Britisch-Higerien) ตกเป็นเมืองกุญแจอาษานิคมของอังกฤษ หลังจากนี้ไม่นานอังกฤษก็เข้ายึดครองเมืองโกลด์โคสต์ (Gold Coast) แกมเปีย (Gambia) และเซียร์拉 ลีโอน (Sierra Leone) เป็นที่น่าสังเกตว่าในระยะแรกๆ ที่อังกฤษทำการล่าและปราบปรามเมืองต่างๆ ในทวีปแอฟริกาอย่างทารุณ ชาวแอฟริกันจึงเกลียดและทำการต่อต้านอังกฤษทุกวิถีทาง แต่เมื่ออังกฤษปราบปรามเมืองต่างๆ เหล่านี้ได้แล้ว อังกฤษก็สามารถปักครองเมืองต่างๆ เหล่านี้ให้อยู่ในความสงบได้ ทั้งนี้ เพราะในระยะแรกๆ อังกฤษยังปล่อยให้พวกรหัวหน้าหรือเจ้าเมือง ซึ่งเป็นคนพื้นเมืองทำการปกครองกันเอง อังกฤษจะติดต่อหรือบีบบังคับทางด้านการเมืองกับหัวหน้าหรือเจ้าเมืองโดยตรง ชาวพื้นเมืองในดินแดนที่อังกฤษปักครองอยู่ จึงไม่รู้สึกว่าพวลดนอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ อย่างไรก็ตาม อังกฤษเข้าควบคุมทางด้านเศรษฐกิจของเมืองต่างๆ ที่ตนปักครองในรูปของสหภาพเศรษฐกิจ คือให้เมืองต่างๆ เป็นสมาชิกของเครือจักรภพอังกฤษ ชาวแอฟริกันเป็นผู้ผลิต ในขณะที่อังกฤษเป็นผู้จัดการติดต่อซื้อขายให้ ชาวแอฟริกันจึงค่อนข้างคุ้นเคยกับอังกฤษมากขึ้นๆ

3.6 การยึดครองดินแดนต่างๆ ในแแอฟริกาของฝรั่งเศส

ฝรั่งเศสเริ่มทำการล่าอาษานิคมจาก 3 เมือง คือ อัลจีเรีย (Algerien) เชนกัล

²⁶Ploetz, Karl : Op.cit., p. 961.

²⁷Ploetz, Karl : Ibid., p. 191.

(Senegambien) และกานัน (Gabun หรือ Cabon) ก.ศ. 1830 ฝรั่งเศสส่งทหารไปโจมตีอัลจิเรีย และสามารถยึดท่าเรือของอัลจิเรียหลายแห่ง แล้วฝรั่งเศสก็นำกลิ่นเข้าไปในทวีปแอฟริกา จนสามารถครอบครองดินแดนภายในทวีปแอฟริกาตั้งแต่แอฟริกาตอนกลาง (Zentralafrika) ขึ้นไปจนถึงทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ก.ศ. 1882 ฝรั่งเศสสามารถยึดทูนิเซียเป็นรัฐในอารักขา²⁸ ก.ศ. 1898 ฝรั่งเศษพยายามอิทธิพลขึ้นไปทางด้านตะวันออกเฉียงเหนือของแอฟริกาตอนกลางจนกระทั่งถึงเมืองฟاشอดา (Fashoda) ในขณะที่อังกฤษก็พยายามอิทธิพลเข้าไปในซูดาน (Sudan) ทำให้萌aha อำนาจทั้งสองต้องเผชิญหน้ากัน แต่แล้วฝรั่งเศสก็ยอมโอนอ่อนผ่อนปรนให้อังกฤษ ตั้งแต่นั้นมาฝรั่งเศษจึงเป็นชื่อที่มีความหมายถึงการพ่ายแพ้ทางการทุตของฝรั่งเศส²⁹ อย่างไรก็ตาม ฝรั่งเศษยังมีดินแดนอาณานิคมที่ไม่ได้อยู่ติดกับดินแดนที่ยึดครองส่วนใหญ่ของฝรั่งเศส คือโซมาลีแลนด์ของฝรั่งเศส (French Somaliland) และมาดากัสการ์ (Madagaskar) ดินแดนทั้งสองนี้เป็นสถานที่สำคัญที่ยืนยันถึงความมั่นคงของฝรั่งเศส ที่จะต้องป้องกันและรักษาเส้นทางเดินเรือจากยูโรปไปยังอินเดีย ฝรั่งเศสได้สร้างท่าเรือและสถานีเติมน้ำมันที่เมืองโอบอก (Obok) ซึ่งตั้งอยู่ทางตอนปลายของทะเลแดง และเป็นศูนย์กลางของโซมาลีแลนด์ของฝรั่งเศส ส่วนเกาะมาดากัสการ์นั้น ฝรั่งเศสได้เข้ายึดครองบางส่วนของมาดากัสการ์ ตั้งแต่คริสตศตวรรษที่ 17 และสามารถยึดครองได้ทั้งเกาะใน ก.ศ. 1904 ใน ก.ศ. 1896 ฝรั่งเศสประกาศให้มาดากัสการ์เป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส ก.ศ. 1904 ฝรั่งเศสเข้าครอบครองแอฟริกาตะวันตกโดยส่งทหารเข้าไปในตอนในของฝั่งทะเลไอวอรี่ (Ivory) และกينี (Ginea) ฝรั่งเศสทำการปักครองอาณานิคมของตนในทวีปแอฟริกา โดยการจัดตั้งศูนย์กลางการปักครองขึ้น เพื่อใช้เป็นสำนักงานสำหรับติดต่อกับหัวหน้าเผ่าหรือเจ้านคร ซึ่งเป็นคนพื้นเมือง ยกเว้นทูนิส (Tunis) และมอร็อกโค (Morokko) ซึ่งฝรั่งเศสทำการปักครองโดยตรง อย่างไรก็ตาม ฝรั่งเศษพยายามทำให้คนในอาณานิคมเป็นชาวฝรั่งเศส โดยการให้แปลงสัญชาติของชาวอาณานิคมเป็นฝรั่งเศส ผู้ที่แปลงสัญชาติแล้วมีสิทธิเข้ารับราชการทหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐอัลจิเรีย ได้รับการยอมรับให้เป็นส่วนหนึ่งของประเทศฝรั่งเศส ชาวอัลจิเรียมีสิทธิเลือกตั้ง และสิทธิส่งผู้แทนเข้าร่วมในสภาของฝรั่งเศสด้วย³⁰

3.7 อุปสรรคต่าง ๆ ของปอร์ตุเกสในการล่าอาณานิคมในแอฟริกา

ในขณะที่อังกฤษและฝรั่งเศสต่างก็ทำการแสวงหาและล่าอาณานิคม แล้วทำการ

²⁸ สมใจ ไฟโรจันธ์ธารชต์, เรื่องเตียวกัน., หน้า 80.

²⁹ Ploetz, Karl : Op.cit., p. 960.

³⁰ Ploetz, Karl : Op.cit., p. 960.

เชื่อมดินแดนต่างๆ ของตนในแอฟริกาเข้าด้วยกัน ปอร์ตุเกสก็มีความคิดที่จะล่าและเชื่อมดิน แคนอาณานิคมของตน เช่นกัน แต่ปอร์ตุเกสไม่สามารถทำตามที่ตั้งต้องการได้ ทั้งนี้ เพราะดิน แดนที่ปอร์ตุเกสปักครองในแอฟริกาคือ อังโกลา (Angola) ซึ่งตั้งอยู่ทางด้านตะวันตกของทวีป กับโมซัมบิก (Mozambique) ซึ่งตั้งอยู่ทางด้านตะวันออกของทวีป อยู่ห่างไกลกันมาก ดิน แดนที่อยู่ระหว่างเมืองทั้งสองนี้มีหลายประเทศเรียกร้องและอ้างสิทธิการยึดครอง อีกทั้งปอร์ตุเกส เองก็ไม่มีอำนาจทางทหารและการเงิน ปอร์ตุเกสจึงถูกบีบบังคับและข่มขู่จากประเทศอื่นๆ ใน ค.ศ. 1881 บริเวณกันอ่าวของกองโก (Kongobeeken) ได้รับการยอมรับจากสมาคมนานา ชาติเกี่ยวกับแอฟริกา (International Africanischen Gesellschaft) ให้เป็นดินแดนของการ กันคว้าและวิจัยทางวิชาการ โดยให้อยู่ภายใต้การควบคุมของพระมหากษัตริย์แห่งเบลเยียมซึ่ง เป็นผู้ที่มีความทะเยอทะยานในการเข้ายึดครองดินแดนนี้ทั้งหมด พระองค์ทรงเป็นผู้ริเริ่ม สร้างเมืองกองโก (Kongo) และเป็นผู้ต่อต้านการอ้างสิทธิในการยึดครองของประเทศต่างๆ ใน บริเวณนี้ จะนั้นปอร์ตุเกสจึงหมดโอกาสที่จะล่าและเชื่อมต่อดินแดนที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของตน เข้าด้วยกัน นอกจากนี้แล้ว วันที่ 11 มิถุนายน ค.ศ. 1891 ปอร์ตุเกสยังต้องยอมรับรองสนธิ สัญญาที่อังกฤษบีบบังคับว่า โรเดเซีย (Rhodesien) เป็นดินแดนที่อยู่ภายใต้การปกครองของ อังกฤษ³¹ ปอร์ตุเกสจึงหมดโอกาสที่จะขยายอิทธิพลของตนในทวีปแอฟริกา

3.8 การล่าอาณานิคมของเยอรมันในแอฟริกา

ในระหว่าง ค.ศ. 1683-1717 พระมหากษัตริย์แห่งปรัสเซียพยายามที่จะแสวงหา อาณานิคมในทวีปแอฟริกาบริเวณโกลด์คีสเต็ต (Goldküste) หรือ โกล โคส (Gold Coast) ใน รูปแบบของเอกชน โดยใช้ชื่อเรียกว่า แผนการณ์โกรสฟรีดริกซ์บวร์ก (Groß-Friedrichsburg) แต่แผนการณ์นี้ไม่ประสบความสำเร็จ การแสวงหาอาณานิคมของชนชาติเยอรมันจึงเงียบหาย จนกระทั่ง อ็อตโต บิสมาร์ค (Otto Bismarck) อัครมหาเสนาดีแห่งปรัสเซีย สามารถรวมชาว เยอรมันจากแคว้นต่างๆ แล้วจัดตั้งเป็นประเทศเยอรมันได้สำเร็จใน ค.ศ. 1871 ชาวเยอรมันจึง เริ่มคิดที่จะขยายอิทธิพลของเยอรมันออกไปยังประเทศต่างๆ แต่บิสมาร์คก็ยังไม่ยอมรับแนว ความคิดนี้ นอกจากนี้บิสมาร์คยังทำการต่อต้านการแสวงหาอาณานิคมอีกด้วย แต่เมื่อประเทศ เยอรมันมีความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมรุ่ดหน้าประเทศต่างๆ ในยุโรป บิสมาร์คจึงเห็นความ จำเป็นที่จะต้องมีดินแดนเพิ่มเติม เพื่อที่จะรองรับปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม บิสมาร์คจึงสั่งให้เริ่มออกล่าอาณานิคม เนื่องจากเยอรมันออกล่าอาณานิคมช้ากว่าประเทศต่างๆ ในยุโรป เยอรมันจึงต้องทำการล่าอาณานิคมในรูปของการแสวงหาที่ออกแสวงหาดินแดนที่ยัง

³¹Ibid., p. 962.

ไม่ได้ตอกย้ำภายใต้อิทธิพล หรือภายใต้การปกครองของประเทศใด แล้วชาวเยอรมันก็เข้าไปติดต่อกันมาโดยการแลกเปลี่ยนวัสดุดินที่หาได้จากดินแดนเสรีเหล่านั้นกับสินค้าสำเร็จรูปของเยอรมัน การแสวงหาอาณานิคมของเยอรมันจึงเป็นการแสวงหาโดยการส่งพ่อค้าเข้าไปเจรจาต่อรองกับเจ้าครองนครดินแดนต่างๆ ในแอฟริกา วันที่ 24 เมษายน 1884 พ่อค้าชาวเยอรมันจากเมืองเบรเมน (Bremen) ชื่อ ออดอร์ฟ ลูเดอริตซ์ (Adolf Luderitz) ได้ซื้อที่ดินแดนด้านเหนือของแม่น้ำโอเรนซ์ลงปากอ่าวอังกรา เพเกูانا (Angra Pequana) ซึ่งเป็นดินแดนที่อยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของทวีปแอฟริกา ต่อมารัฐบาลเยอรมันได้ประกาศให้ดินแดนนี้เป็นแอฟริกาตะวันตกที่อยู่ภายใต้การอารักขาของเยอรมัน ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1884 กงสุลใหญ่ชาวเยอรมันประจำเมืองทูนิส (Tunis) ชื่อ กุสตาฟ นาคชทิกาล (Gustav Nachtigal) ได้รับมอบหมายจากนิสมาร์คให้ไปจัดหาอาณานิคมแดนอ่าวกินี (Guinea) นาคชทิกาลจึงติดต่อขอซื้อเมืองโตโก (Togo) ในเจอร์ (Niger) และкамерูน (Kamerun) จากชาวพื้นเมือง ใน ค.ศ. 1884 พ่อค้าชาวเยอรมันชื่อ คาร์ล เปเตอร์ (Karl Peter) ได้ทำสัญญากับหัวหน้าเผ่าชาวพื้นเมืองว่า จะให้ความช่วยเหลือทางด้านอุดสาหกรรมและความคุ้มครองทางทหารแก่ท่านภานยิกา ซึ่งอยู่ระหว่างเมืองเคนยา³² ของอังกฤษและโนเฌนบิกของปอร์ตุเกส ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1885 เยอรมันได้ประกาศให้ท่านภานยิกาเป็นอาณานิคมแอฟริกาตะวันออกของเยอรมัน

กิจกรรมการเรียนที่ 3

นักศึกษาอธิบายถึงสาเหตุที่ทำให้การยึดครองแอฟริกาของอังกฤษกลายเป็นการทำสิ่งใดระหว่างอังกฤษ-บราซิล

สรุปท้ายบท

ตั้งแต่ ค.ศ. 1880 ความเจริญทางด้านอุดสาหกรรมของยุโรปขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทำให้ประเทศต่างๆ ต้องการที่จะขยายฐานทางเศรษฐกิจของตนออกไปยังทวีปอื่นๆ ประวัติของยุโรปเดินทางข้ามเนื้อข้ามทะเลไปยังทวีปอื่นๆ ประมาณ 50 ล้านคน ในจำนวนนี้มีเพียงไม่กี่เปอร์เซ็นต์ที่เข้าไปตั้งถิ่นฐานทำมาหากินในทวีปแอฟริกา ทั้งๆ ที่แอฟริกาเป็นดินแดนที่อยู่ใกล้ยุโรปที่สุด การที่ชาวยุโรปไม่สนใจแอฟริกา อาจจะเป็นเพราะชาวยุโรปรู้จักแอฟริกาก็แต่เฉพาะ

³²Gebhardt Bruno : **Handbuch der Deutschen Geschichte Band 3.** (Stuttgart 1970 Union Verlag) p. 330.

ดินแดนทางเหนือของทวีป ซึ่งมีประชากรอาชญาแน่น คงจะไม่มีที่ดินทำกินเหลืออยู่ ส่วนทางใต้ของแอฟริกา ซึ่งมีข่าวของการค้นพบทรัพยากรที่มีค่า ก็เป็นดินแดนที่ห้ามคนแปลกลหน้า เข้าเมืองในขณะที่ดินแดนส่วนอื่นๆ ของแอฟริกาเป็นดินแดนที่ไม่มีครุภัณฑ์ก่ออาชญากรรม หรือความทุรกันดาร ซึ่งทำให้ชาวบุโรพุท្មามไม่สามารถไปเสียง อาย่างไรก็ตาม ยังมีนักผจญภัยบางพวกเดินทางไปเสียงโชค เพราะอยากรู้ว่ามีที่ดินที่ทำกินเป็นของตนเอง บางพวกหวังที่จะหาทางร่วมจากการลงทุนเพียงเล็กน้อย เพื่อให้ได้กำไรจำนวนมาก ในขณะที่บางพวกออกเสียงโชคโดยที่ไม่มีทุนรองของตนเองเลย จึงต้องเดินทางในรูปของนักเผยแพร่ศาสนาหรือนักค้นคว้าทางวิชาการ แม้ว่าสองพวกหลังนี้จะไม่ค่อยมีผลงานปรากฏให้เห็นมากนัก แต่ก็ยังได้ชื่อว่าเป็นพวกที่ทำประโยชน์ให้กับสังคมส่วนรวม

ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1884 ผู้แทนของประเทศไทยฯ ในยุโรปได้พร้อมใจกันมาประชุมที่เบอร์ลิน เมืองหลวงของจักรวรรดิเยอรมัน เพื่อทำการจัดสรรงบส่วนดินแดนที่อยู่ลึกเข้าไปในทวีปแอฟริกาตามคำสั่งของบิスマาร์ค อัครมหาเสนาบดีแห่งปรัสเซีย และนายกรัฐมนตรีแห่งจักรวรรดิเยอรมัน ครั้งนี้จึงถือได้ว่าเป็นผลงานและความสามารถของบิスマาร์ค ที่ทำให้ประเทศไทยฯ ยอมรับและเห็นความสำคัญของจักรวรรดิเยอรมันในฐานะประเทศมหาอำนาจประจำโลก ผลการประชุมเป็นประโยชน์ต่อจักรวรรดิเยอรมัน ทั้งทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจอย่างมาก ทางด้านการเมืองทำให้จักรวรรดิเยอรมันสามารถควบคุมด้วยกันในขณะที่ประเทศไทยฯ ต่างก็มีเรื่องกระบวนการปกครองทั้งหมดที่ต่างกัน ทางด้านเศรษฐกิจแควรันคองโกถูกมองเป็นตลาดเสรี ที่นานาชาติสามารถเข้าไปหาผลประโยชน์ นอกจากนี้จักรวรรดิเยอรมันยังมีโอกาสได้ครอบครองดินแดนบางส่วนของแอฟริกาด้วยวิธีการดำเนินงานในรูปของการติดต่อกัน อย่างไรก็ตาม การประชุมแห่งเบอร์ลินครั้งนี้ เป็นผลร้ายต่อแอฟริกาอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะประเทศไทยฯ ในยุโรปต่างก็ขยันขومและรับรู้ถึงการที่ชาวบุโรพุท្មามเข้าไปในฐานะประเทศต่างๆ ในยุโรปจึงทำการยึดครองดินแดนส่วนที่อยู่ลึกเข้าไปในทวีปแอฟริกาด้วยวิธีการต่างๆ ซึ่งก็ไม่พ้นจากการใช้กำลังทหารรุกราน และเลือกเหลือบทางการเมืองนับบังคับให้แอฟริกาเป็นสมบัติของชาวบุโรพุท์ ในขณะที่ชาวบุโรพุท์ต่างก็อ้างว่า “บุโรพุท์ได้นำความเจริญให้กับสังคม แต่ก็ต้องเสียสละความเป็นอิสระ”

ประเมินผลท้ายบท

1. ให้นักศึกษาวิเคราะห์ถึงเหตุผลต่างๆ ที่ทำให้ชาวญี่ปุ่นในระยะแรกๆ ยังไม่สนใจทวีปแอฟริกา
2. ให้นักศึกษาวิเคราะห์ถึงผลของการประชุมแห่งแบร์ลิน ว่ามีผลดีหรือผลเสียต่อแอฟริกาอย่างไร
3. ให้นักศึกษาวิเคราะห์ว่าทำมีการยึดครองแอฟริกาของชาวญี่ปุ่น บางชาติจึงประสบผลสำเร็จในขณะที่บางชาติไม่ประสบผลลัพธ์

แนวทางประเมินผลก่อนการเรียนบทที่ 2

1. ในระยะแรกๆ ชาวญี่ปุ่นไม่สนใจแอฟริกา เพราะชาวญี่ปุ่นส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับทวีปแอฟริกา จึงคิดว่าแอฟริกาเป็นทวีปที่มีแต่ความน่ากลัว ที่เต็มไปด้วยโรคภัยไข้เจ็บ และอันตรายต่างๆ
2. สาเหตุที่ทำให้ชาวญี่ปุ่นปานประชุมที่เบอร์ลินเพื่อแบ่งแยกแอฟริกา คือ
 1. การซักซวนของออด็อตตี้ บิสมาร์ค ซึ่งต้องการที่จะสร้างภาพพจน์ของประเทศเยอรมนี ให้เป็นผู้นำของโลก
 2. การที่รัฐบาลเบลเยียมจะทำการยึดครองแคว้นคงโก จากพระเจ้าเลโอปอลที่ 2 แห่งเบลเยียม ซึ่งจะทำให้ประเทศต่างๆ ต้องเสียผลประโยชน์
 3. ชาวญี่ปุ่นต่างก็หวังจะยึดครองดินแดนของแอฟริกา ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ชาวญี่ปุ่นจึงมาตราการต่างๆ เพื่อที่จะกีดกันชาติอื่นๆ ไม่ให้เข้าไปยึดครอง

แนวทางกิจกรรมการเรียนที่ 1

รู้ฐานลังกอกุณและฝรั่งเศสต่อต้านการทำงานของนักเผยแพร่ศาสนาและนักวิชาการ

1. เพราะขบวนนั้นหลâyประเทศในญี่ปุ่น กำลังต้องการให้มีการยกเลิกการค้าทาส
2. ในการเผยแพร่ศาสนาและวิชาการในแอฟริกา รัฐต้องจ่ายเงินเป็นจำนวนมาก แต่ผู้ที่ได้รับผลประโยชน์โดยตรงคือนักเผยแพร่ศาสนาและนักวิชาการ ในขณะที่
3. รัฐบาลยังไม่เห็นผลประโยชน์ที่รัฐจะได้รับจากแอฟริกา

แนวทางกิจกรรมการเรียน 2

ผู้แทนจากประเทศต่างๆ เดินทางไปประชุมที่เบอร์ลิน เพราะเกรงว่า

1. เยอรมนีและเบลเยียมจะยึดครองดินแดนส่วนที่อยู่ลึกเข้าไปในทวีปแอฟริกา
2. เยอรมนีและเบลเยียมจะมีอิทธิพลและผูกขาดผลประโยชน์ต่างๆ ในคงโก

แนวทางกิจกรรมการเรียนที่ 3

การขึ้นคրองแօฟริกาของอังกฤษ กล้ายเป็นสหกรณระหว่างอังกฤษ-บัวร์ เพาะะอังกฤษ และบัวร์ ต่างก็ขัดผลประโภชน์ซึ่งกันและกัน ทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม

แนวทางประเมินผลท้ายบท

1. ในระยะแรกๆ ชาวยุโรปยังไม่สนใจทวีปแอฟริกา เพราะชาวยุโรปส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยมีความรู้เกี่ยวกับแอฟริกา และยังคงไม่เห็นผลประโยชน์ที่จะได้รับจากแอฟริกา

2. ผลของการประชุมแห่งแบร์ลิน (เกี่ยวกับกองโ果) มีผลเสียต่อแอฟริกาอย่างมาก หลังจากการประชุมสัมสุดlungแล้ว ประเทศต่างๆ ในยุโรป ต่างก็เข้าทำการขึ้นครองแօฟริกาเป็นอาณาจักรของตน

3. การขึ้นครองแօฟริกาของชาวยุโรปบางชาติ ประสบผลสำเร็จ เพราะชาติเหล่านั้น เป็นชาติน่าอ่อนน้อม ทั้งทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจ และมีวิธีปกครองชาวอาณานิคม ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง เช่น อังกฤษและฝรั่งเศส ในขณะที่ชาวยุโรปบางชาติ ไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะเป็นชาติเล็กๆ ที่ไม่มีอำนาจทั้งทางด้านการเมือง และเศรษฐกิจ อีกทั้งไม่สนใจที่จะขึ้นครองดินแดนในแอฟริกาอย่างถาวร เช่น สเปนและปอร์ตุเกส

กิจกรรมการเรียนบทที่ 2

1. ให้นักศึกษาอธิบายถึงเหตุผลต่างๆ ที่ทำให้รัฐบาลอังกฤษและฝรั่งเศส ต่อต้านการทำางานของนักเผยแพร่องค์ความรู้และนักวิชาการในแอฟริกา

2. ให้นักศึกษายกถึงจุดประสงค์แท้จริง ของพวกผู้แทนชาติต่างๆ ที่มาประชุม ณ กรุงแบร์ลิน

3. ให้นักศึกษาอธิบายถึงสาเหตุที่ทำให้การขึ้นครองแօฟริกาของอังกฤษ กล้ายเป็นการทำสหกรณระหว่างอังกฤษ-บัวร์